

Міністерство освіти і науки України
Академія педагогічних наук України
Інститут вищої освіти АПН України
Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України
Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів
імені Бориса Грінченка
Мелітопольський державний педагогічний університет

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ШКОЛИ МАЙБУТНЬОГО

Збірка матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції

30-31 жовтня 2001 року

Мелітополь

2002

УДК 378.2
П-78
ББК 74.58
П-78

Проблеми професійної підготовки вчителя школи майбутнього // Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Мелітопольський державний педагогічний університет. 30-31 жовтня 2001 року. В 2-х томах. – Мелітополь, 2002.- Т.2.- 152 с.

У збірці подані матеріали з теоретичних і практичних питань удосконалення професійної підготовки вчителя школи майбутнього, висвітлено актуальні проблеми сучасної вищої школи. Матеріали збірки рекомендовано науковцям, працівникам освіти, студентам і аспірантам.

Редакційна колегія

професор, ректор Мелітопольського державного педагогічного університету

Аносов І.П.

доктор філософських наук, професор, член-кореспондент АПН України, директор Інституту вищої освіти АПН України

Андрущенко В.П.

доктор психологічних наук, професор, академік АПН України, директор Інституту проблем виховання АПН України

Бех І.Д.

професор, перший проректор Мелітопольського державного педагогічного університету

Болотін Ю.П.

доцент, проректор з впровадження сучасних педагогічних технологій Мелітопольського державного педагогічного університету

Елькін М.В.

доктор філософських наук, професор, академік АПН України, директор Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України

Зязюн І.А.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та українознавства Київського міжрегіонального інституту удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка

Люріна Т.І.

кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент, декан соціально-гуманітарного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету

Молодиченко В.В.

якому разі не можна використовувати виявлені негативні чи акцентуйовані прояви психічного як засіб тиску на студента, включати його авторитарним шляхом в корекційну чи консультативно-психотерапевтичну роботу.

Професійна етика психолога (педагога) має на меті допомогти пізнати студента та допомогти йому в самопізнанні; професійно формувати у студентської молоді бажання та мотиви саморозвитку та самовдосконалення, самовиховання та самореалізації.

Саме з цих позицій і пропонується нами система психодіагностичних методик та оцінювання їх результатів в процесі вивчення особистості та інтелекту студентів з I курсу, як основи подальшої системи активного особистісного та професійного їх становлення у стінах вузу.

Таким чином, визначені в даній статті провідні напрямки удосконалення шляхів викладання психології у вищій школі базуються як на зовнішніх факторах, пов'язаних з удосконаленням навчальних програм та підручників, так і на внутрішніх факторах, які визначаються системою провідних мотивів студентської молоді, тобто тих, заради кого і необхідно вдосконалювати всі аспекти викладання психології; заради тих, чие самопізнання та самовизначення як особистості (рефлексивний аспект "Я"), в соціальному, професійному, інтелектуальному планах і є провідною метою вищого навчального закладу, що орієнтований на гуманістичні засади формування повноцінної особистості засобами навчальних дисциплін, і перш за все – психології, як унікальної та своєрідної науки про психічне, духовне і душевне життя людини.

Дубяга С.М.,
м. Мелітополь

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ДІТЕЙ ЧИТАННЯ

Важко переоцінити значущість здатності людини читати. Не потрібно доводити вагомість впливу на нас слів, почуті вони чи побачені. Слова, сприйняті нами, нас змінюють, розвивають і формують. З огляду на це, завдання школи, особливо початкової, сприяти цьому формуванню – по-перше. І по-друге, - не позбавити своїх вихованців можливості розривати і будувати свою свідомість на основі прочитаного, а отже, на відміну від побаченого чи почутого – вільно вибраного. Саме так! Прочитане – означає вільно вибране. Все інше (побачене - почуте) не завжди підконтрольне вихователю.

До школи приходять діти, яким подобаються казки, вірші, лічилки, але дуже швидко вогник цей стає жеврінням, а потім і зовсім гасне. Читання перетворюється на необхідність. Могутній чинник формування людини стає прооцінкою в щоденнику школяра і вище цього посередницького – про - підноситься в дуже рідкісних випадках і не надовго.

Коріння проблеми знаходиться на рівні початкового навчання читати.

Тут важливо не просто навчити дитину читати, не посіявши в ній зерно відрази чи байдужості. Важливо – навчивши її читати, сформувати умовний рефлекс інтелектуальної ейфорії, потягом до якої буде читання. Ненастирливо і неквапливо слід викликати постійний потяг до пізнання через читання. Саме цей процес має стати першоосновою майбутнього характеру та інтелектуальних потенцій. Величезний спектр "почуттєвого" і "розумового", який задіяний у прочитанні й осмисленні, зачіпає і стимулює ті паростки розумових здібностей, які є запорукою високого рівня наукованості, успішного для дитини досвіду самооцінки і самоусвідомлення в навколишньому світі...

Читання дуже складний процес. Навчати малюка читати потрібно з раннього дитинства, так навчати, щоб викликати в дитини природну зацікавленість і таку ж потребу в читанні, як потребу в їжі, в одязі, спілкуванні.

Адже читання – це одне з основних джерел знань. Незалежно від того, ким стане маленький громадянин України в майбутньому – педагогом чи юристом, бізнесменом чи

фермером, він повинен уміти швидко оперувати великою кількістю інформації, з поміж усього вибрати основне, найцінніше, а значить, бути справжнім читачем.

Необхідно навчити дітей оптимальному читанню 120 – 150 слів за хвилину. Це той діапазон, до якого пристосовувався артикулярний апарат людини.

Як же вийти на цей рівень, як домогтись цієї швидкості – швидкості оптимальної.

Які резерви навчання можна використати.

Одним із результатів інформаційно - ціннісного підходу у навчанні дітей читання розробленого вченим канд. психологічних наук О.М. Кушніром та І.З. Постолюкським.

Урок починається з підготовки мовного апарату учня. Під час розминки використовуються вправи на правильну вимову звуків, на відпрацювання дикції, на розвиток голосового апарату (вимовляємо голосно, тихо, пошепки), (вимовляємо швидко, помірно, повільно). Складність розминки залежить від віку підготовленості дітей. У першому класі використовуємо читання злиття приголосних звуків з голосними:

Бі – бе – ба – бо – бу – би

На – не – ну – ни – ні – не, читання злиття 2-3 приголосних з голосними:

Ст – а, о, у, и, е;

Стр – а, о, у, и, е, і;

Читання рядів з різними злиттями:

Ба – не – ви – ту – ві – ке

Три – нко – млі – пре – зба – сну

Стро – стра – стри – стре – стрі

Потім учні читають короткі тексти з даним звуком, скоромовки, чистомовки для відпрацювання навиків збереження чіткості вимовляння при будь-якому темпі мовлення.

Всі ці задачі вирішуються на уроці під час артикуляційної гімнастики, яка не займає багато часу і сил. Проводиться вона на початку або в кінці уроку, під час фізкультпауз протягом 5 – 7 хвилин. При цьому велика увага приділяється роботі над темпом мовлення, постановці голосу і дихання.

Наприклад:

ЧИТАННЯ ПОШЕПКИ І ПОВІЛЬНО ЧИСТОМОВОК.

Би – би – би – на голуб'ятні голуби,

Ді – ді – ді – сиві, білі і руді,

Ись – ись – ись – полетіли вони в вись,

Ів – ів – ів – кличу я голубів,

На – на – на – насипаю їм зерна.

Ють – ють – ють – прилетять і поклюють,

Ні – ні – ні – щиро дякують мені!

Хороший ефект у роботі над артикуляцією приносять вправи над скоромовками, загадками, лічилками, прислів'ями. Працюючи над скоромовкою, відпрацьовуючи чистоту звуку, а потім інтонація за допомогою завдань, наприклад: "прочитай скоромовку з метою побачити, порадувати, оповісти, застерегти". При навчанні читати не достатньо сьогодні лише кілька разів штудіювати один і той же текст. Ця робота швидко втомлює дітей одноманітністю. А якщо сюди внести елемент загадковості, то дітям буде цікавіше навчатися, в них виникне інтерес до навчання і таким засобом, за допомогою якого можна зацікавити учнів викликати в них інтерес до виучуваного матеріалу, є гра.

Всім відомо, що сам процес читання на початковій його стадії – надзвичайно важкий для дітей, потребує від них значних розумових зусиль. А використання гри дає можливість навчатися у більш легкій, не вимушеній формі.

Ігри, які проводяться на уроках читання, можна умовно поділити на такі види:

1. Ігри добукварного періоду;
2. Ігри букварного періоду;
3. Ігри, що сприяють виробленню і вдосконаленню навичок читання.

При вивченні букв використовуємо віршики – абетки, які розповідають про те, який вигляд має буква.

Напри
Буква
Так в
Букви
пальчикам
Діти
(викладач
опустила
"Букв
стоїть, ніх
Школ
самостійн
Для
закриваю
сам собі в
Впра
промовля
направо,
Закін
запропон
тексті і п
Для у
рецептор
зоровою
Осно

Верх
положен
Мож
Завд
прочиту
вчителя
правиль
прочиту
Гра
Вчи
Учи
До
До
Зли
До
До
Ця
провод
Та
техніку
Ко

Наприклад:

Буква В – така цікава, стовпчик тут, дві дужки – справа;

Так в алфавіті живе звеселя всіх буква В

Букви можна викладати, малювати, ліпити з пластиліну. Тоді діти відчують їх пальчиками, а не тільки сприйматимуть їх зором.

Діти люблять вигадані історії про букви, наприклад: “Жила-була буква П (викладаємо пальчиками). Ось так вона тримала паличку вгорі. Та ось вона втомилась і опустила паличку до поясу, що за буква стала тепер?”

“Буква Н була пустотливою. Схоче сховатись між буквами, підніме ось так паличку і стоїть, ніхто не може її знайти. Якою буквою вона стала?”

Школярі охоче інсценують букви. Деякі букви, такі як ф, р, к діти демонструють самостійно, а деякі – в двох в трьох.

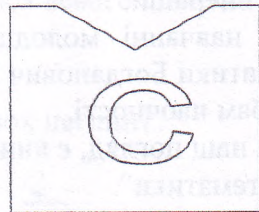
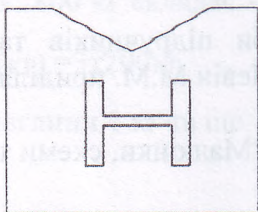
Для кращого засвоєння букв на уроці використовуються вправи “долонька” (діти закривають очі, один пише букву на долоні, а другий вгадує її. Можна спочатку, щоб кожен сам собі писав букви на долоні).

Вправу “Проволока” чергуємо з конструктором. Діти, згинаючи проволоку, промовляють такі слова: швидко, швидко, як змія гнеться проволока моя. Гну наліво, гну направо, букву “–” – “зігну на славу.

Закінчуючи вимову цих слів діти повинні впоратись з роботою, тобто зігнути запропоновану букву. Після такої роботи, пропонуємо дітям знайти утворену букву дітям у тексті і прочитати її.

Для удосконалення певного впізнавання букв бажано використовувати також тактильний рецептор, тобто вміння створювати внутрішній образ букви за її контурами на дотик, як і зоровою опорою, так і без неї.

Основа вправи – “буквені картки”.

Верхня широка сторона позначається вирізом, з якого визначається правильне положення букви на картці. З тонкого картону вирізаються стрічки 2-3 см.

Можна взяти картон синього кольору, або ж букви пофарбувати в синій колір.

Завдання. Група букв викладається перед кожним учнем. Діти дивляться на картки, прочитують на них букви, торкаються їх. Після декількох таких доторкань. Учні по команді вчителя закривають очі і перетасовують картки. Потім діти з закритими очима визначають правильне положення картки (виріз зверху) і впізнають букву, що знаходиться на картці, прочитують її вголос. Перевірка проходить з відкритими очима.

Гра “Дощик”.

Вчитель промовляє речення, діти читають відповідним голосом.

Учитель:

Учні:

Дощик крапає

читають тихо

Дощик сильніший

читають голосніше

Злива

читають голосно

Дощик слабший

читають тихіше

Дощик крапає

читають зовсім тихо

Дош перестав

припиняють читати

Ця гра дає можливість вдосконалювати навички читання, виробляти швидкість і проводити хороше читання невимушено, цікаво.

Та є багато інших ігор, які зацікавлюють дітей, а також дають можливість розвивати техніку читання, що є однією з умов успішного навчання.

Користь застосування ігор на уроках читання як і на інших загальнонавчальних.

Вони сприяють розвитку в дітей спостережливості, вчать порівнювати аналізувати робити висновки узагальнення. Гра знімає нервові перевантаження допомагає вчителю естетично оформити навчальний матеріал, а дітям емоційно сприйняти його.

Саме завдяки емоційним формам занять вдається залучити пасивних учнів до системної розумової праці.

Дати змогу дитині відчувати успіх, повірити в себе, в свої сили. І спостереження показують – що ті учні, що були не дуже охочі до серйозного систематичного тренування, які протестували проти вимоги “прочитай ще сторінку”, змогли подолати труднощі саме через гру.

Дятлова С.І.
м. Миколаїв

РОЛЬ ГРАФІЧНОЇ НАОЧНОСТІ ПРИ РОЗВ'ЯЗВАННІ ЗАДАЧ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Виходячи із особливостей сприйняття та мислення дітей молодшого шкільного віку впливає необхідність використання засобів наочності в навчанні. У молодшого школяра не тільки абстрактне, але й конкретно-образне мислення розвинуто в обмеженій мірі.

Малюнки, схеми, креслення не тільки допомагають школярам в свідомому виявленні прихованих залежностей між величинами, але й збуджують до активного мислення, до пошуку найбільш раціональних шляхів розв'язування задач, сприяють свідомому та міцному засвоєнню математичного матеріалу, створюють великі можливості для активізації навчальної роботи по спостереженню, порівнянню, узагальненню і використанню логічних форм та мисленневих операцій.

У традиційному навчанні молодших школярів автори підручників та методичних рекомендацій з математики Богданович М.В., Кочина Л.П., Левін М.М. приділяють особливу увагу графічним засобам наочності.

Дуже корисно, на наш погляд, є книга Левенберга Л.М. “Малюнки, схеми та креслення у початковому курсі математики”.

Особлива увага відводиться схемам в експериментальному навчанні Ельконіна Д.Б. – Давидова В.В. У підручниках математики Олександрової Е.І., а також Захарової Г.М., Феценко Т.І. широко використовуються схеми для складання рівнянь розв'язування задач, складання виразів, порівняння цілого та його частки і т.д.

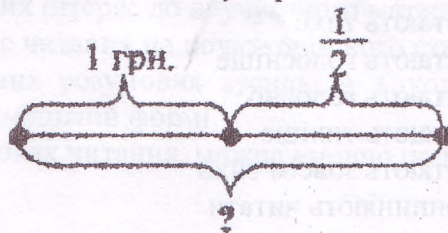
Ми зупинимось на використанні схем, при розв'язуванні яких значно полегшується, якщо використовують графічну наочність, тобто опора на графічні схеми при їх рішенні дає позитивний ефект.

1. Олена дала сестрі половину своїх яблук і ще два яблука, у неї не залишилось жодного яблука. Скільки яблук було у Олени?

Графічна схема буде такою:

Ця схема дозволяє дітям легко відповісти на питання задачі: у Олени було $2 \cdot 2 = 4$ (яблука)

2. За книгу заплатили 1 гривню і ще половину вартості книги. Скільки коштує книга?

Аналогічна схема дозволяє швидко знайти рішення: уся книга коштує $1 \cdot 2 = 2$ (грн.)

3. Маса риби 3 кг і ще половина всієї маси. Яка маса риби?

50	Левада О.М., Евдасін Р.Г., Васильєва Н.Г., м. Мелітополь Роль політико-географічних знань у професійній підготовці майбутнього вчителя географії.....	98
53	Варакса С.В., Домашенко І.Є., Береславська А.М., м.Мелітополь Гуманітаризація пізнавальної діяльності учнів на уроках хімії.....	101
	Усова Т.В., м. Мелітополь Засоби німецької етнопедагогіки у моральному вихованні молодших школярів.....	102
	Марченко Т. М., м. Харків Способы развития математического мышления студентов технических вузов.....	104
59	Рибаков О.В., Сухолецкий Р.В., Варакса С.В., м. Мелітополь Формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя хімії	105
	Ярковой О. М., м. Запоріжжя Підготовка державних службовців як умова розвитку їх управлінської культури.....	107
62	Штанько Ю. О., м. Мелітополь Екологічна освіта в школі - екологічно чиста країна.....	111
65	Тупікіна С.В., м. Берислав Удосконалення підготовки вчителів як фахівців для підготовки в сільській місцевості	114
	Філіппова В.П., м. Херсон Деякі напрямки поліпшення викладання психології майбутнім педагогам у вищій школі	118
72	Дубяга С.М., м. Мелітополь Інформаційно-ціннісний підхід у навчанні дітей читання	121
	Дятлова С.І., м. Миколаїв Роль графічної наочності при розв'язуванні задач в початкових класах.....	124
77	Приходько М.І., м. Запоріжжя Технологии подготовки социальных педагогов.....	130
81	Мішкурова В.Ф., Пащенко М.І., м. Умань До питання підготовки творчої особистості вчителя.....	133
	Некоз І.В., м. Черкаси Роль вчителя у формуванні пізнавального інтересу до вивчення іноземної мови.....	134
84	Рассказова О.І., м. Харків Проектування засобів організації творчої діяльності учнів у педагогічному процесі позашкільного закладу	137
87	Бігич О.Б., м. Київ Навчально-методичний комплект для студента - майбутнього вчителя англійської мови у початковій школі.....	141
90	Зотов А.Ю., г.Мелітополь Автоматизированное рабочее место (АРМ) администратора школы	144
92	Бсльчева Т.Ф., м. Мелітополь Формування технологічного підходу до педагогічної діяльності у майбутніх вчителів	146
95		